

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	SOŠ Jána Antonína Baťu, Námestie SNP 5, Partizánske
4. Názov projektu	Zvyšujeme kvalitu vzdelávania a odbornej prípravy
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Z792
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Ing. Vladislav Gubka, PhD.
8. Školský polrok	01.09.2021-31.01.2022
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://sospe.edupage.org/text/?text=text/text19&subpage=2

10.

Úvod

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy je vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety, odborný výcvik.

Klub bude fungovať počas školských rokov, od septembra 2020 do januára 2023 (spolu 25 mesiacov) a jeho udržateľnosť vychádza z koncepcie nového modelu SOŠ, ktorého súčasťou sú „riešiteľské rady“ tímov pre vzdelávacie oblasti ISCED 3A.

Spôsob organizácie: stretnutia 2 krát do mesiaca. Dĺžka jedného stretnutia: 3 hodiny.

Varianta klubu: pedagogický klub s výstupmi.

Zameranie pedagogického klubu:

Pedagogický klub sa bude zameriavať na rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia v rámci vzdelávacích oblastí platného ISCED 3, ako prierezovej témy.

Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, myslové predstavy (myslieť abstraktne),
- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),

- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť ako prierezová téma naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ je dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov **príslušnej kvalifikácie**, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich zameraním.

Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti a postoje pri hodnotení informácií v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Ďalšie činnosti, ktoré budú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,
- Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Zrealizované stretnutia:

október 2021 – 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

november 2021 - 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

december 2021- 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

január 2022- 2 stretnutia, každé v trvaní 3 hod.

Stručná anotácia:

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- Tvorba a zdieľanie Best Practice,
- efektívne metódy vzdelávania, ktoré zvyšujú úroveň čitateľskej gramotnosti a kritické myslenie žiakov,
- diskusia,
- autentické učenie,
- inovatívne didaktické materiály,
- práca s odbornou literatúrou,
- OPS a zásady jej tvorby,
- metódy práce s textom.

Kľúčové slová:

Čitateľská gramotnosť, kritické myslenie, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy, organizačné formy, zdieľanie skúseností.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na

zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia- prierezové témy.

Priblíženie témy:

Čitateľská gramotnosť a schopnosť spracovať text tak, aby si žiak vedel z neho vybrať to podstatné čo potrebuje k štúdiu, sa neustále vyvíja a zdokonaľuje. Čitateľská gramotnosť nie je len o schopnostiach a zručnostiach samotného čítania, ale aj o schopnostiach a zručnostiach s textom pracovať. V mnohých vyspelých krajinách má pojem gramotnosť oveľa širší význam a dnes sa chápe ako súbor vedomostí, zručností a stratégií, ktoré človek nadobúda po celý život, pričom na rozvoj gramotnosti vplyvajú zmeny v spoločnosti, v ekonomike a v kultúre. (Gejdušová, Homolová, Hyplová, 2010) Čitateľská gramotnosť je východiskovou kompetenciou pre všetky procesy vzdelávania každého jedinca. Má vplyv nielen na pochopenie prečítaného, ale aj na spôsob vyhľadávania informácií, výbere ich zdrojov, hodnotení, či použiti, ako aj v podávaní vlastných poznatkov, a teda je nevyhnutné rozvíjať čitateľskú gramotnosť spolu s informačnou gramotnosťou. Je preto nutné viesť žiakov k zmysluplnému porozumeniu, pretože ako tvrdí Lapitka (2005, s.94) „ak čitateľ nezachytí autorský význam textu, celkom nevyhnutne nasleduje dezinterpretácia toho, čo mu autor adresoval.“

Uvedeným témam sme sa venovali na zasadnutiach pedagogického klubu.

Jadro:

Popis témy/problém

Problém:

Kurikulárna prestavba nášho školského systému v zmysle Štátneho vzdelávacieho programu (ISCED 3) vyžaduje kvalitnú prípravu učiteľov stredných škôl v oblasti čitateľskej gramotnosti. V dnešnej tzv. informačnej spoločnosti je potrebné naučiť mladých ľudí pracovať s informáciami efektívne, mali by byť schopní informácie selektovať, hodnotiť a vhodne použiť. Iba tak majú šancu presadiť sa na trhu práce, byť úspešní v spoločnosti, ale aj v súkromnom živote. „Domnievame sa, že rozvinutá čitateľská gramotnosť je základom, ktorý jedincovi umožňuje nielen komunikovať vo svete a o svete, ale od ktorého závisí aj miera jeho poznania, nakoľko ide o základný nástroj porozumenia sebe i ostatným“ (Humajová, Klačanská, 2007, s. 56). A práve škola by mala byť tou inštitúciou, ktorá by predstavovala baštu moderného vzdelávania sa. Škola by mala študentom vytvoriť také prostredie, ktoré by cez pozitívnu motiváciu systematicky rozvíjalo ich kritické a tvorivé myslenie, schopnosť samoštúdia a sebahodnotenia. Školy na Slovensku majú pri vytváraní tohto prostredia rezervy. Učitelia jednotlivých predmetov sú kompetentní vo svojom odbore, sústredujú sa na problematiku súvisiacu s ich predmetom, ale nie vždy dostatočne rozvíjajú veľmi dôležitú kompetenciu – čitateľskú gramotnosť. Čitateľská gramotnosť je nadpredmetová kompetencia, nie je to len záležitosť učiteľov slovenského jazyka a literatúry.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

Výber z tvorby na stretnutí – prehľad metód a pojmov pri rozvoji predmetnej gramotnosti:

Techniku učenia SQ3R vyvinul v roku 1946 F. P. Robinson. Zhodujeme sa, že je jednou z možností, ako čítať efektívne texty. Výborne sa hodí pri čítaní populárno - náučnej a odbornej literatúry.

V čom spočíva jej podstata?

S= survey (prehľad)

Q= questions (otázky)

R= read (čítanie)

R= recite (reprodukcia)

R= review (pohľad späť)

S= survey (prehľad)

Keď žiaci analyzujú odborný časopis alebo odbornú publikáciu, zoznámujú sa s obsahom a snažia sa urobiť si určitú predstavu. V odbornej literatúre si môžu nájsť určité informácie o autorovi na záložke alebo v úvode. Môžu sa pozrieť, akú literatúru autor použil pri písaní knihy. Takto si publikáciu lepšie zaradia do určitého vedného odboru.

Q= questions (otázky)

Žiaci si kladú otázky, ktoré sa viažu k publikácii. Najlepšie im to pôjde, keď text odložia a zamyslia sa nad tým, čo všetko už o téme vedia. Zapišu si otázky, na ktoré by chceli pri čítaní spoznať odpoveď. Rovnakým spôsobom môžu pracovať aj s nadpismi, ktoré si môžu preformulovať na otázky.

R= read (čítanie)

Žiaci si text si raz pozorne prečítajú. Postupujú po častiach, robia si poznámky a odkazy, vytvárajú vlastné symboly a používajú lepiace papieriky.

R= recite (reprodukcia)

Nasleduje zhrnutie obsahu. Môžu použiť nasledujúce postupy:

- *odpovedajte si na otázky, ktoré ste si pred čítaním napísali,*
- *predstavte si, že obsah rozprávate niekomu, kto o téme nič nevie,*
- *vypracujte si myšlienkovú mapu s hierarchickým usporiadaním kľúčových pojmov.*

R= review (pohľad späť)

Nakoniec žiaci porovnávajú výsledky s predstavami, ktoré mali pred čítaním. Zamyslia sa nad tým, či našli odpovede na položené otázky alebo či sa neobjavili nové otázky, ktoré ich motivujú

k opakovanému čítaniu vybraných častí knihy. Na záver si môžu vypracovať aj **abstrakt**, teda krátku recenziu. V prípade potreby tak kedykoľvek môžu siahnuť po písomnom zhrnutí preečítaného textu a zároveň budú mať k téme pripravený subjektívny názor.

Povedali sme si aj o metóde Podčiarkovanie a poznámok

Najjednoduchší spôsob, ako triedu naučiť písať poznámky a podčiarkovať, je robiť to so žiakmi spoločne a až potom im prikážte, aby sa o to pokúsili sami. Dostatočne im vysvetľujte kľúčové slová a objasnite žiakom, prečo práve tieto slová sú dôležité pre pochopenie celého textu. Môžete im aj povedať, aby veľmi dôležité slová podčiarkovali alebo vypisovali zelenou a menej dôležité napríklad ružovou farbou.

Cieľom je opticky vyzdvihnúť dôležité pojmy. Čítajte s deťmi text a hovorte im, ktoré slová alebo skupiny slov si majú podčiarknuť. Týmto spôsobom vytvoríte akýsi „*katalóg hesiel*“, ktoré im pri opakovaní umožnia lepšie vnímať obsah textu.

Pri poznámkach ide o to, aby si napríklad z dlhšieho odseku vypracovali zhrnutie, vďaka ktorému sa im bude lepšie učiť.

V rámci stretnutia sme si zadefinovali vedomosti, zručnosti a kompetencie pre študijný odbor elektromechanik na základe práce s kartou kvalifikácie a hľadali sme prepojenie s profilom absolventa pre uvedený odbor:

Vedomosti

- definovať zásady bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, protipožiarnej ochrany a hygieny práce
- vymenovať druhy elektrotechnických materiálov, ich vlastnosti a použitie
- definovať vybrané základné pojmy a vzťahy v elektrotechnike pri riešení obvodov
- popísať princíp, funkciu a konštrukciu elektrických strojov, prístrojov a zariadení
- definovať vlastnosti elektrotechnických súčiastok
- vysvetliť použitie činnosti elektrických strojov, prístrojov a zariadení

Zručnosti

- dodržiavať požiadavky a podmienky vyplývajúce z predpisov BOZP v elektrotechnickej výrobe
- vykonávať prípravné činnosti pri montáži, inštalácii a opravách na elektrotechnických zariadeniach a prístrojoch
- realizovať montážne práce na elektrických zariadeniach
- diagnostikovať chyby elektrických zariadení
- vykonávať bežnú údržbu, kontrolu a opravy elektrických zariadení
- používať základnú meraciu techniku

- spracovať rôzne druhy materiálov používaných v elektrotechnike
- viesť prevádzkovú dokumentáciu
- čítať technickú dokumentáciu, schémy a orientovať sa v príslušných normách
- aplikovať počítačovú techniku v práci na elektrotechnických zariadeniach

Kompetencie

- schopnosť analyzovať a riešiť problémy
- zodpovednosť za kvalitu svojej práce
- schopnosť samostatne pracovať
- schopnosť komunikovať s ľuďmi
- schopnosť tímovej práce

Na základe vyššie uvedeného kompetenčného rámca kognitívnych zručností OVP sme sa zhodli na užitočnosti nasledovných praktických metód, prostredníctvom ktorých budeme rozvíjať potrebné zručnosti:

Metóda kľúčových slov

Táto metóda je založená na kombinácii auditívnej (sluchovej) a vizuálnej (zrakovej) asociácie. Prvým krokom je rozpoznanie známeho (kľúčového) slova vo svojom jazyku, ktoré znie podobne ako nové cudzie slovo (auditívna asociácia – vytvoríme napríklad slovenské kľúčové slovo napätie pre anglický odborný termín voltage). Druhým krokom je vygenerovanie predstavy určitého vzťahu medzi cudzím a kľúčovým slovom (vizuálna asociácia – predstavenie si silového poľa medzi + a -). Túto interakciu si musí študent živo predstaviť. Môže sa mu síce zdať nezmyselná, ale čím je nezvyčajnejšia, tým je efektívnejšia. Uvedené cudzie slovo si tak pomocou kľúčového zapamätáme a vybavíme ľahšie.

Môžeme povedať, že MKS čiastočne vychádza z Paiviovej teórie duálneho kódovania. Základom teórie je myšlienka, že pre reprezentáciu a spracovanie informácií existujú dva oddelené systémy – verbálny a neverbálny. MKS, ako aj ďalšie mnemotechniky, využíva efektívne oba tieto systémy, keďže jej hlavným prvkom je vizuálna informácia v interakcii s verbálnou. Informácia tak vstupuje do mozgu dvoma kanálmi a to, ktorý kanál je primárne zapojený, závisí od konkrétnosti prijímanej informácie. Pri konkrétnych slovách, ako napríklad mačka, máme tendenciu vytvoriť mentálny obraz daného objektu, zatiaľ čo pri vizuálnej reprezentácii objektu (napríklad mačky) nás napadne jeho názov. Paivio teda vidí pozitívny vplyv konkrétnej informácie na ukladanie do pamäti, pretože táto sa kóduje vizuálne aj verbálne, zatiaľ čo abstraktná informácia len verbálne. MKS využíva tento poznatok – ak študent spojí cudzie slovo s konkrétnym kľúčovým, zapojí oba systémy, čo zabezpečí lepšie uloženie do pamäti.

Výber z diskusie na stretnutí – Autentické učenie sa:

Autentické učenie (sa)

Autentickým vyučovaním má byť zmysluplné a hodnotné učenie sa, ktorého cieľom nie je len dosiahnutie dobrých známok v škole, ale dochádza k plnému využitiu rozumových schopností žiakov. Medzi charakteristické znaky autentickkej výučby patrí uplatnenie vyšších úrovní myslenia. To znamená manipuláciu s informáciami a myšlienkami, ich transformovanie, syntézu a ďalšie mentálne operácie. Nepatrí tu memorovanie, rutinné riešenia a vopred dané odpovede. Ďalším znakom je hĺbka poznatkov, to znamená ich pochopenie, žiaci ich vedia vysvetliť a aplikovať. Je tu požiadavka na prepojenie s reálnym životom. Autentické vyučovanie by malo zabezpečiť, aby žiaci učivo zmysluplne využili, aby vytvorili niečo hodnotné pre seba alebo ostatných. Môže ísť o projekt, výsledkom ktorého je nejaký užitočný produkt. Patrí sem aj diskusia medzi žiakmi, hodnotenie odpovedí, názorov. Autentické vyučovanie je okrem vyšších nárokov na učiteľov veľmi náročné na čas. Je rozdiel, či podávame žiakom hotové produkty v priebehu pár minút, alebo sa musia k informáciám a riešeniam dopracovať sami. V našom školstve prevláda snaha po maxime učiva, ktoré je výrazne predimenzované. Naše školstvo musí urobiť zásadné rozhodnutie: buď naučíme našich žiakov veľa učiva, ale povrchné alebo menej, ale poriadne do hĺbky. Oboje sa v stanovenom čase urobiť nedá.

Návrh hodiny – čítanie s porozumením pri výuke cudzieho jazyka:

Didakticko-metodický postup:

Učebný cieľ: ovládanie slovnej zásoby, ktorá súvisí témou školská výmena, to znamená tematické okruhy- cestovanie, mládež a voľný čas, cudzojazyčná komunikácia a krajina, ktorej jazyk sa učím. Čo sa týka zručností, žiak dokáže reagovať na vizuálny a sluchový podnet, vnímať a prejavíť svoje city.

Učebnými aktivitami sú posluš, ústna interakcia a písanie.

Sociálne formy: frontálne vyučovanie, individuálna práca a práca vo dvojiciach.

Pomôcky: pracovné listy, kazeta so zvukmi, fólia s ilustračným obrázkom, meotar, slovníky.

Hodina začína frontálnym vyučovaním, použijeme metódu brainstormingu. V tejto fáze pracujeme s fiktívnou žiackou výmenou. Skutočná aj fiktívna školská výmena majú niektoré formy a obsahy identické, niektoré aspekty sú odlišné. Čo sa týka prvej časti, je na vyučujúcom aký priestor a čas chce venovať jazyku, slovnej zásobe ako predmetu úvodných 2 hodín. V ďalších častiach Programová príprava a Powerpointová prezentácia už cudzí jazyk nie je cieľom ale nástrojom a prostriedkom na vyjadrovanie obsahov. Tu sa už koncentrujeme skôr na rozvoj komplexu zručností. Sú to ťažiská tohto kurikula a badať to aj na pomere času, ktorý je jednotlivým častiam venovaný.

Čitateľskú gramotnosť vnímame ako základ pre rozvoj ďalších spôsobilosti žiakov. Počas stretnutí sme si vymenili rôzne materiály, ktoré sa nám osvedčili a navrhli sme námety pre medzipredmetovú výučbu.

Odporúčame pokračovať v aktivitách PK podľa plánu činností pre školský rok 2021/2022.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Ing. Vladislav Gubka, PhD.
12. Dátum	31.1.2022
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Katarína Hartmannová, MBA
15. Dátum	31.1.2022
16. Podpis	